

XXIX. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

9. svibnja 2024.

drugi (II.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
-----	--

Upute natjecateljima koji ispit pišu na papiru

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____
(član Državnoga povjerenstva)
3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

Upiši na označena mjesta odgovore o pravopisnim pravilima i glasovnim promjenama od 1. do 6. zadatka.

1. Prepiši pisanim slovima, prema pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica u zagradama.

Ivana Brlić-Mažuranić hrvatska je književnica koja je tijekom života četiri puta predlagana za _____
(NOBELOVU NAGRADU ZA KNJIŽEVNOST). Bila je prva članica _____
(HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI), odnosno nekadašnjega _____
(JAZU-A). Dobila je nadimak po _____
(DANSKOME) književniku Hansu Christianu Andersenu. Svi danas znaju da su iz pera _____
(HRVATSKOGA ANDERSENA) proizašli Potjeh i Malik Tintilinić. Možemo zaključiti da je navedena autorica, čiji su književni tekstovi ekranizirani i prevedeni na brojne svjetske jezike, i danas izrazito popularna. Tomu svakako pridonosi i Ivanina kuća bajke, koju učenici rado posjećuju. Ona se nalazi u Ogulinu, gradu u _____
(KARLOVAČKOJ ŽUPANIJI).

6	
---	--

2. Objasni razlikovnu ulogu zareza.

a) To što si o Potjehu ispričala Ivani, nije jasno.

b) To što si o Potjehu ispričala, Ivani nije jasno.

2	
---	--

8	
---	--

3. U skladu s pravopisnim pravilima na obilježeno mjesto ili upiši točku ili ostavi polja praznim.

a) Dragi učenici,

u školu ponesite:

– *Šumu Striborovu*

– *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* ____

Srdačno ____

prof ____ Tintilinić

b) Dragi g ____ Iviću, jeste li diplomirali 2001____/2002____ ili 2002____/2003____ radom o *Regoču*?

c) Putujem s gđicom ____ Marić, ljubiteljicom bajki, 10 ____ u mjesecu u 10 ____ sati.

3	
---	--

3	
---	--

4. Pročitaj sljedeću rečenicu i na crte ispod teksta upiši gramatički i pravopisno točno one riječi koje su pogrešno napisane.

U bajci *Kako je Potjeh tražio istinu* zlatno momće Svarožić obraća se braći ludovčićima i tumači im što trebaju činiti za sreću. Čitatelji odlučuju načuliti uši i biti čvršči – skrbiti se za voljene.

_____	_____
_____	_____

4	
---	--

5. Upiši ije/je.

- a) Sestrin je uv____t bio da pročitam životopis Ivane Brlić-Mažuranić.
- b) Zaht____vao je svoj primjerak *Priča iz davnine*.
- c) Nisam bila prisutna na satu lektire, pa sam ostala neoc____njena.
- d) Imaš li l____pilo za moju umnu mapu s likovima iz bajke *Kako je Potjeh tražio istinu*?

4	
---	--

6. Odredi glasovne promjene u podcrtanim riječima.

- a) Potjeh ode do zdenca. _____
- b) Potjeh ostade zastiđen. _____
- c) Sve je to smetalo unucima. _____
- d) Moj božiću Svarožiću, koliko te čekam! _____

(prema: I. Brlić-Mažuranić, *Kako je Potjeh tražio istinu*)

4	
---	--

12	
----	--

Pročitaj tekstove o Ivani Brlić-Mažuranić. Odgovore o vrstama riječi i padežima upiši na označena mjesta u 7. i 8. zadatku.

7. Odredi kojim vrstama riječi pripadaju podcrtane riječi iz teksta.

Takozvana kritička biografija Ivane Brlić-Mažuranić obuhvaća ama baš sve, a to znači da čitatelju nudi pregršt biografskih podataka vezanih uz rođenje, školovanje, mladost, vjenčanje i brak, roditeljstvo, politiku i društvenu aktivnost te, naravno, književno stvaralaštvo. (prema: Marinko Krmpotić, *Knjiga Dubravke Zima „Praksa svijeta“: Detaljna obiteljska kronika porodice Mažuranić, Novi list*)

a) kritička – _____

b) baš – _____

c) to – _____

d) pregršt – _____

e) te – _____

5	
---	--

5	
---	--

8. Odredi padeže podcrtanim riječima.

Godine 2024. obilježit će se 150. godišnjica rođenja Ivane Brlić-Mažuranić, najpoznatije hrvatske spisateljice za djecu, koja je većinu svog života provela u Slavonskom Brodu te upravo ovdje i napisala svoja najznačajnija djela. Tim povodom danas je u Velikoj vijećnici Grada Slavanskoga Broda održan uvodni radni sastanak, na kojemu se razgovaralo o planovima obilježavanja velike obljetnice rođenja jedne od najznačajnijih hrvatskih književnica. (prema: Grad Slavonski Brod, *Održan radni sastanak povodom obilježavanja 150. obljetnice rođenja Ivane Brlić Mažuranić*)

a) rođenja – _____

b) djecu – _____

c) tim – _____

d) kojemu – _____

e) jedne – _____

5	
---	--

Razmotri riječi u zagradama i napiši odgovore vezane uz sprezanje i sklanjanje na označena mjesta od 9. do 11. zadatka.

9. Glagole u zagradama napiši u pluskvamperfektu.

Ivan Blažetić Šumski _____ (oslikati) stube kraj osnovne škole u Rijeci. Njihov izgled _____ (popraviti) naše raspoloženje. Moj prijatelj i ja _____ (smijati se) cijeli dan i _____ (maštati) o čarolijama.

4	
---	--

9	
---	--

10. Glagole u zagradama napiši u 2. l. mn. perfekta.

Na mrežnim stranicama _____ (pročitati) da se u Ogulinu nalazi Ivanina kuća bajke. _____ (Odlučiti) je posjetiti.

11. Na označena mjesta upiši imena iz zagrada u odgovarajućemu obliku.

2	
---	--

- a) Pružio sam _____ (Dorothea) poklon iz Ivanine kuće bajke.
b) To je _____ (Eddie) sastav o Regoču.
c) Nema _____ (Dolores) knjige o dječjoj književnosti.
d) Povest ću _____ (Tia) u obilazak Ogulina.

4	
---	--

Upiši odgovore vezane uz gradivo sintakse na označena mjesta od 12. do 16. zadatka.

12. Odredi vrstu atributa.

- a) Danas smo naručili to izdanje. – _____
b) Ona je kraljica bajki. – _____
c) Nećaku listam slikovnicu u boji. – _____

3	
---	--

13. Odredi neizrečeni subjekt u rečenici.

Godišnjicu rođenja Ivane Brlić-Mažuranić planiraju obilježiti u svom gradu.

1	
---	--

10	
----	--

14. Odredi vrstu priložne oznake tako da napišeš njezin puni naziv.

Ni za milijune ne bih ispustio svoju Kosjenku.

1	
---	--

15. Iz navedene rečenice ispiši odredbenu sintagmu koja je nastala gramatičkom vezom upravljanja.

Požali što će umrijeti, a da ne vidi Potjeha, blagoslovljeno dijete svoje, radost starosti svoje.
(prema: I. Brlić-Mažuranić, *Kako je Potjeh tražio istinu*)

1	
---	--

16. Odredi vrste zavisnosloženih rečenica.

a) Potjeh je osjetio da je umoran. _____

b) Zaboli Potjeha srce kao da ga je iglom ubolo. _____

c) Potjeh ode da se sada na miru posveti istini. _____

d) Al' ono u zdencu tolika galama, buka, piska da Potjehu sve uši pucaju.

e) Opazio dobro starac Vjest kuda sve to ide. _____

f) Dok on tako razmišljaše, dotle je stajao već sav krov u plamenu kao baklja.

g) Vidjelo se gdje se zora po nebu razilazi pred suncem. _____

h) U svom smrtnom času nema uza se Potjeha, ljubljeno dijete svoje, koje ga je

toliko ražalilo. _____

(prema: I. Brlić-Mažuranić, *Kako je Potjeh tražio istinu*)

8	
---	--

10	
----	--

Pročitaj tekstove o obitelji Ivane Brlić-Mažuranić i odgovore napiši na označena mjesta u 17. i 18. zadatku.

17. Pročitaj dio teksta iz *Novoga lista* i odgovori na vezana pitanja.

Obiteljska kuća Ružić u Rijeci puna je vrijednih rariteta i značajnih, zanimljivih obljetnica. Izgradili su je supružnici Ružić, Nada i Viktor. Doktor Viktor Ružić bio je pravnik i visoki hrvatski dužnosnik. Nada Brlić bila je unuka Vladimira Mažuranića i najstarija kći Ivane Brlić-Mažuranić i Vatroslava Brlića. Rođena je 31. siječnja 1893. godine. Od majke je naslijedila spisateljski dar. (prema: Franjo Deranja, *Vila Ružić: Obiteljska kuća puna vrijednih rariteta i – obljetnica, Novi list*)

a) Odredi gramatičku vezu na kojoj se temelji označena sintagma u trećoj rečenici.

b) Odredi gramatičku vezu na kojoj se temelji označena sintagma u četvrtoj rečenici.

c) Odredi kojemu rečeničnome članu pripada riječ *obiteljska*.

d) Odredi kojemu rečeničnome članu pripada riječ *doktor*.

e) Kojoj vrsti predikata pripada predikat *bio je dužnosnik*?

f) Odredi kojemu rečeničnome članu pripada riječ *dar*.

6	
---	--

6	
---	--

18. Objasni značenje podcrtanih riječi.

Toliko je blagorječiv da ga uživamo slušati kad nam prepričava bajke Ivane Brlić-Mažuranić. Točno se može primijetiti koji su mu fragmenti osobito dragi. Kad ga čujemo kako strastveno pripovijeda o Potjehu i njegovoj istini, uistinu osjetimo neko uznoseće ćućenje. Ponekad zna biti i humorističan, pa se grohotom nasmijemo, ali najvažnije je da nas nikad ne sablazni.

blagorječiv – _____

fragment – _____

strastveno – _____

grohot – _____

sablazniti – _____

5	
---	--

Napiši odgovore o gradivu leksikologije na označena mjesta od 19. do 24. zadatka.

19. Upiši na označena mjesta pojmove koji se odnose na dijelove leksikografskoga članka *Školskoga rječnika hrvatskoga jezika: natuknica, odrednica* ili *definicija*.

intèrvjū – *im. m.* ⟨G intervjua; *mn.* N intervjui, G intervjúā⟩ razgovor novinara s kojom javnom, poznatom ili važnom osobom radi objavljivanja u medijima

a) *im. m.* ⟨G intervjua; *mn.* N intervjui, G intervjúā⟩ – _____

b) razgovor novinara s kojom javnom, poznatom ili važnom osobom radi objavljivanja u medijima – _____

c) intèrvjū – _____

3	
---	--

8	
---	--

20. Napiši rečenicu u kojoj će leksem *bajka* biti upotrijebljen u denotativnome i konotativnome značenju.

a) rečenica s denotativnim značenjem

b) rečenica s konotativnim značenjem

2	
---	--

21. Učenici jedne osnovne škole preveli su *Maloga princa* na svoj zavičajni govor, a svoj su prijevod naslovili *Miči princ*.

a) Kojemu narječju pripada njihov zavičajni govor? _____

b) Kojoj vrsti dijalektizma pripada pridjev mići? _____

2	
---	--

22. Napiši podcrtane riječi u kanonskome obliku.

a) Stadoše žišci skakutati i titrati. _____

b) Stari Vjest sada podize oči k nebu. _____

c) Oj, djeco moja, jadnici moji! _____

d) Dočekaj ga ondje pa ga smakni! _____

e) Zajašio glatki klipić i spustio se po vododerini. _____

f) Stadoše se verati, a starac sve sinjiji i bljeđi u licu. _____

(prema: I. Brlić-Mažuranić, *Kako je Potjeh tražio istinu*)

6	
---	--

10	
----	--

23. Odredi kojoj vrsti pasivnoga leksika pripadaju podcrtani leksemi.

- a) Ondje sinu sjajnost. _____
- b) U bajci je treptjela kao zlatni barjak. _____
- c) Ivan Mažuranić, Ivanin djed, bio je prvi hrvatski ban pučanin. Za njegova banovanja osnovno obrazovanje postaje obvezno. _____
- d) Ivan Mažuranić prvo je bio državni prokurator, odnosno neka vrsta ministra sudstva i uprave u Beču. _____
- e) U prošlosti su seljaci kuburama branili svoja polja i posjede. _____

5	
---	--

24. Odredi kojoj vrsti leksika na prijelazu pripadaju podcrtani leksemi.

- a) Sjećam se da sam na djedovu videorekorderu rado gledao *Šumu Striborovu*.

- b) Neki dan jedan je poznati blogger pisao o obrazovanju. _____

2	
---	--

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora od 25. do 30. zadatka.

25. Kako se nazivaju rečenice složene bez veznika?

- a) nekoordinirane c) asindetske
b) sindetske d) kauzalne

1	
---	--

26. Koja je od navedenih rečenica jednostavna neproširena rečenica?

- a) Probudi se starac Vjest. c) Otvori oči.
b) Reče starac. d) Krov mu gori.

1	
---	--

9	
---	--

27. U kojoj se rečenici nalazi sadržajni arhaizam?

- a) Ivana Brlić-Mažuranić u svojim je bajkama umjesto glagola prepirati se upotrebljavala glagol kezmati se.
- b) Ivana Brlić-Mažuranić u svojim je bajkama umjesto pridjeva zaključana upotrebljavala pridjev zamandaljena.
- c) Ivana Brlić-Mažuranić u svojim je bajkama umjesto imenice soba upotrebljavala imenicu izba.
- d) Ivana Brlić-Mažuranić u svojim je bajkama umjesto imenice bolest upotrebljavala imenicu nemoć.

1	
---	--

28. Koje značenje ima podcrtana riječ?

Bjesovi Ivane Brlić-Mažuranić bili su rutavi kao janje.

- a) dlakavi c) glasni
b) ogoljeni d) meketavi

1	
---	--

29. Koje značenje ima podcrtana riječ iz bajke Ivane Brlić-Mažuranić?

No ispod kamena iziđe drugi bijes, sasvim malen, ružan, nakazan i rogat, a sur kao tvorić.

- a) riđ c) maslinastozelen
b) pepeljastosiv d) blijedožut

1	
---	--

30. Koje značenje ima podcrtana riječ iz bajke Ivane Brlić-Mažuranić?

Vjest donosi vodu s kladenca.

- a) zdenac c) oklada
b) klada d) klanac

1	
4	

Pročitaj tekstove vezane uz problematiku lažnih vijesti i napiši odgovore na označena mjesta u 31. zadatku.

31. Pročitaj dio teksta objavljen u *Vodiču za srebrne surfere* te lažnu vijest o Ivani Brlić-Mažuranić i riješi vezane zadatke.

Ovo su neki od pokazatelja koji bi trebali jamčiti da je izvor informacija vjerodostojan.
1. Iza objave stoji stručnjak, profesionalni novinar i/ili registrirani nakladnik.
2. Izvori informacije stvarni su sugovornici s navedenim imenom i prezimenom ili relevantne ustanove/organizacije.
3. Objavljene informacije u određenom mediju (primjerice, na internetskom portalu) redovito se ažuriraju i imaju jasno označen datum objave.
4. Analiza je teme nepristrana i objektivna (tj. autor ispituje više od jedne perspektive pogleda na problem), osim kada se radi, primjerice, o autorskom komentaru ili kolumni.
(prema: Tomislav Levak i Nefreteta Zekić Eberhard, <i>Vodič za srebrne surfere</i>)

Godina 2024. u znaku 140. obljetnice rođenja Ivane Brlić-Mažuranić

Ove godine Istarska županija obilježava 140. obljetnicu rođenja Ivane Brlić-Mažuranić. Cijela će 2024. biti u znaku njezinih bajki: od *Potjehovih priča* u autoričinoj rodnoj Puli sredinom siječnja do *Malikovih večeri* u Žminju sredinom prosinca. Bogatim će programom Istrani zahvaliti svojoj velikoj autorici baš kao što su to učinili Slavonci povodom rođenja Osječanina Vladimira Nazora ili Dubrovčani svojega sugrađanina Marka Marulića. Ekskluzivne smo informacije dobili od jednoga apsoluta strojarstva koji se zatekao u istarskome gradiću. Kaže nam da voli čitati njezine priče. Čak je spomenuo i da je njegova nona, odnosno baka, glumila u jednoj kazališnoj predstavi. Čini mu se da je to bio *Regoč*. I sam rado odlazi na kazališne predstave, pa je relevantan sugovornik od kojega se mnogo toga može naučiti. Iako razne novine tvrde da je danas 150. obljetnica rođenja Ivane Brlić-Mažuranić, naš sugovornik uvjerio nas je da je riječ o običnoj nesmotrenosti te da su pažljivije trebali proučiti njezin datum rođenja i računati godine. Upozorio je da nas ne trebaju čuditi ni netočni podatci o mjestima rođenja poznatih hrvatskih književnika od novina do svih školskih čitanki i enciklopedija jer je površnost zavládala našim društvom.

(Ante iz Zadra, novevijestioistriimeni.blogspot.com)

a) Izdvoji sinonim riječi *izdavač* iz prvoga teksta. _____

b) Izdvoji antonim riječi *amaterski* iz prvoga teksta. _____

c) Koja tvrdnja iz *Vodiča za surfere* izravno upućuje na to da bismo trebali posumnjati u vjerodostojnost informacija ako uočimo subjektivnost?

d) Objasni koje je pravilo iz *Vodiča za surfere* o vjerodostojnosti informacije prekršeno četvrtom rečenicom vijesti.

e) Objasni koje je pravilo iz *Vodiča za surfere* o vjerodostojnosti informacija prekršeno podacima koji se nalaze u zagradama ispod vijesti o obljetnici rođenja Ivane Brlić-Mažuranić.

f) Objasni zašto bi završna rečenica drugoga teksta mogla upućivati na to da je riječ o lažnoj vijesti.

6	
---	--

6	
---	--